

OCENA
dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego, organizacyjnego
a także popularyzującego naukę
Pani Dr Katarzyny Żmii w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie ekonomia i finanse

I. Podstawy formalno-prawne sporządzenia recenzji

- 1) Decyzja Rady Doskonałości Naukowej z dnia 30 stycznia 2023 roku
- 2) Uchwała Rady Dyscypliny Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 26 października 2022 roku
- 3) Zasady zawarte w r.3, art. 219, ust.1 (pp.1-3) i 2, Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późniejszymi zmianami), stan prawny aktualny na dzień 31 lipca 2022
- 4) Uchwała Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie nr T.0022.8.2023 z dnia 30 stycznia 2023 roku zmieniająca Uchwałę UEK nr 54/2019z dnia 23 września 2019 r., w sprawie zasad postępowania (w tym szczegółowych kryteriów oceny dorobku habilitacyjnego i przeprowadzenia kolokwium habilitacyjnego) i nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie
- 5) Opinia została przygotowana w oparciu o regulowany właściwymi przepisami komplet dokumentów złożonych przez Habilitantkę

II. Uwagi ogólne o aktywności Habilitantki

Złożona dokumentacja zawiera podstawowe informacje poświęcone sylwetce Habilitantki. Wiadomo więc, iż Pani dr Katarzyna Żmija studia ukończyła i dyplom magistra uzyskała na kierunku Zarządzanie i Marketing w zakresie rachunkowości, na Wydziale Zarządzania, Akademii Ekonomicznej w Krakowie (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie) w roku 2002. Podjęła studia podyplomowe na kierunku „Controlling i finanse przedsiębiorstw”, w Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania Akademii Ekonomicznej w Krakowie, które ukończyła w 2007 roku. Legitymizuje się także ukończeniem Studium Doskonalenia Pedagogicznego dla nauczycieli akademickich (Studium Doskonalenia Dydaktyki Akademickiej) w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, uzyskując w 2014 roku dyplom jego ukończenia. Równocześnie pracowała nad rozprawą doktorską, co przyniosło w tymże roku uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia nadany uchwałą Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 7 lipca 2014 r. Tytuł rozprawy doktorskiej: *„Kierunki i efekty wykorzystania funduszy unijnych w finansowaniu inwestycji małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) na obszarach wiejskich województwa małopolskiego”*. Promotor: prof. dr hab. Ryszard Borowiecki Recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Urban, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, prof. UEK dr hab. Jarosław Kaczmarek, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Warto wskazać, iż rozprawa obroniona została z wyróżnieniem. Jeśli chodzi o doświadczenia zawodowe, Habilitantka podjęła pracę jako asystentka w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, na Wydziale Zarządzania, w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie w roku 2010, zaś od 2014 roku zatrudniona jest na stanowisku adiunkta w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, w Instytucie Informatyki, Rachunkowości i Controllingu (który do 30 września 2022 r. był Instytutem Zarządzania), w Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości (który do 30 września 2019 r.: stanowił Wydział Zarządzania), w Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Reformowanie struktur UE w Krakowie czyni w opisie pewne komplikacje, jednak wszystkie objaśnienia znajdują się w dokumentacji załączonej przez Habilitantkę. W latach 2016-2020 Habilitantka pracowała dodatkowo w charakterze adiunkta naukowego w Europejskim Centrum Badawczym Drobnych Gospodarstw Rolnych w Uniwersytecie Rolniczym im. Hugona Kollątaja w Krakowie. Nie stanowi to jednak znacznego odejścia od

wykazywanej specjalności badawczej, która stanowi najogólniej przedsiębiorczość i jej innowacyjne aspekty, w szczególności, na obszarach wiejskich.

III. Osiągnięcie naukowe (w świetle art.219. p.2 Ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce)

a) Uwagi ogólne

Pani dr Katarzyna Żmija, jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2, a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce((Dz. U. z 2022 r. poz. 574, z późniejszymi zmianami), stan prawny aktualny na dzień 31 lipca 2022 – wskazuje monografię autorską, zatytułowaną: *'Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich'* wydaną przez Wydawnictwo Difin, Warszawa 2022, 408 s., ISBN: ISBN 978-83-8270- 116-6. Recenzenci wydawniczy to: prof. dr hab. Anna Matuszczak, Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej, Instytut Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu oraz prof. dr hab. inż. Wiesław Musiał, Katedra Ekonomii i Gospodarki Żywnościowej, Wydział Rolniczo – Ekonomiczny, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie.

Na wstępie muszę stwierdzić, iż temat monografii wydaje się na swój sposób niezwykle budujący. Oto bowiem kwestia źródeł innowacji zarówno w teorii, jak i w praktyce rzadko sięga do obszarów wiejskich uznanych wręcz za monotematyczne sfery rozwijające się stereotypowo. Warto jest więc podjąć badania w tych właśnie obszarach aby wykazać istniejące w nich możliwości innowacyjnej aktywności. Tym bardziej, iż oczekiwania nadzwyczajnej innowacyjności w tzw. kluczowych sektorach gospodarki w wielu przypadkach zawodzi na skutek słabej umiejętności dostosowania się do współczesnych kryzysów niemających pełnego odzwierciedlenia i objaśnienia w teorii ekonomii. Warto więc odnajdywać takie możliwości w segmentach gospodarki uznanych przez lata za tzw. tradycyjne, cokolwiek to współcześnie znaczy. Cenne jest w tym ujęciu wykazanie przez Habilitantkę, iż zdolności i osiągnięcia innowacyjne obszarów wiejskich, jak również funkcjonujących tam przedsiębiorstw, są w znacznym stopniu niedoceniane i pozostają słabiej rozpoznane, co wreszcie należy przełamać, a co właśnie czyni Habilitantka. Może się bowiem okazać, że obszary wiejskie i ich specyficzne środowisko przyrodnicze, społeczne i gospodarcze mogą pełnić funkcję produktywnego ekosystemu dla rozwoju przedsiębiorczości opartej na innowacjach i badania w tym zakresie należy bezwzględnie podejmować, nawet, jeśli nie uzyska się od razu pełnych odpowiedzi a stawiane na wejściu tezy mogą okazać się błędne. Stąd, uzasadnione wydaje się założenie, jakie przyjmuję w opiniowaniu przedstawionej do oceny monografii, iż interesuje mnie przede wszystkim znajdowanie argumentów pozwalających na wnioskowanie o spełnianiu bądź niespełnianiu wymagań Ustawy umożliwiających nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Nie prowadzę w procesie opiniowania sporów ani zbędnych dyskusji z Autorką, mając na uwadze z jednej strony trudności i wielce niejednoznaczne traktowanie innowacji w praktyce obszarów wiejskich, naznaczonych często emocjonalnymi dyskusjami o charakterze politycznym, z drugiej zaś – znajduję inne możliwości i miejsca na podobne dyskusje, czy aktywności w toczeniu merytorycznych sporów.

W dochodzeniu do osiągnięcia naukowego Habilitantka rozważała badawcze poruszanie się wokół zagadnień związanych z możliwościami rozwoju i wdrażania innowacji w obszarach wiejskich, trudności w dyfuzji wiedzy i jej efektów porównywalnych do tych osiągniętych w obszarach miejskich oraz niskiej rozpoznawalności tych zagadnień w badaniach ekonomicznych, zarówno mikro, jak i makroekonomicznych. Analizując podejście badawcze Habilitantki w pierwszym czytaniu monografii, usatysfakcjonował mnie niejako powrót do tzw. „starego instytucjonalizmu” Veblena ze wskazaniem na niepodważalne znaczenie w rozwoju społeczno-gospodarczym tradycji, systemów wartości, dziedzictwa kulturowego, spuścizny historycznej, itp. a więc Veblenowskich instytucji. Niestety, nagle Autorka uznała je za konwencjonalnie postrzegane, jako przestarzałe i wymagające natychmiastowej transformacji (Autoreferat s.7). Nie ma jednak szans na szybką transformację, bowiem instytucje cechuje trwałość a nawet skostniałość, co wymaga długiego czasu, by je zmienić. Próby politycznego czy instytucjonalnego „wmontowania” zmian w ich przestrzeni skutkują nieoczekiwanymi konsekwencjami. Dlatego przez lata nie udawało się w obszarach wiejskich dokonać zmian poprzez narzędzia polityczne. Zidentyfikowanie więc przez Habilitantkę podstawowych luk poznawczych, mimo wielu trudności okazało się krokiem właściwym w podjęciu dalszych badań. W zasadzie ocena monografii może sprowadzać się do odpowiedzi na pytanie, czy Habilitantka poprzez własne badania wypełniła oznaczone luki, takie, jak:

- luka teoretyczna w zakresie teorii rozwoju, zwłaszcza rozwoju regionalnego w obszarze problematyki rozwoju obszarów wiejskich, opartego na aktywności innowacyjnej. Rodzą się w tym zakresie pytania o skalę rozpoznania mechanizmów tworzenia innowacji w obszarach wiejskich, roli

- zasobów lokalnych - specyficznie wiejskich w kreowaniu innowacji, a ostatecznie znaczenia wykreowanych czy wdrożonych innowacji w wyznaczeniu kierunków rozwoju obszarów wiejskich,
- luka empiryczna w obszarze regionalnych badań nad innowacjami, która wiąże się z niewystarczającym rozpoznaniem poziomu aktywności innowacyjnej, szczególnie przedsiębiorstw sektora MSP na obszarach wiejskich i adekwatności do potrzeb wdrażanych przez nie innowacji,
 - luka aplikacyjna obejmująca skalę braków w zdolności tworzenia rekomendacji dla polityki państwa w różnych jej wymiarach (innowacyjna, regionalna, społeczna, sektorowa, fiskalna, itd.) w obszarze oddziaływania na innowacyjny rozwój obszarów wiejskich

Ostatecznie więc problematyka podjętych badań stanowiących trzon osiągnięcia naukowego stanowi materializację badań wcześniej prowadzonych a znaczących dla rozwoju obszarów wiejskich w takich blokach, jak: (1) efekty przepływów wiedzy z nauki do gospodarki w zakresie przedsiębiorczości wiejskiej, (2) determinanty rozwoju obszarów wiejskich, (3) innowacyjność a lokalne źródła rozwoju innowacji.

Podjęty problem badawczy jest ściśle związany z najważniejszymi obszarami, które stanowiły dotychczas domenę działalności naukowej Habilitantki, **odpowiadającymi wymaganiom merytorycznym dyscypliny ekonomia i finanse.**

Z metodycznego punktu widzenia sformułowany cel monografii niejako w określony sposób prowadzi do odpowiedzi na pytanie, jaki ma być „produkt” podjętych badań! Habilitantka proponuje mianowicie cel następujący: (s.11. monografia) „Za główny cel monografii przyjąłam identyfikację i ocenę innowacji wdrożonych przez przedsiębiorstwa sektora MSP na obszarach wiejskich województwa małopolskiego w aspekcie wykorzystania przez nie zasobów lokalnych i realizowanych wzorców innowacji oraz ocenę ich wpływu na kształtowanie kierunków rozwoju obszarów wiejskich regionu”. Identyfikacja jakichś zagadnień należy raczej do celów szczegółowych a nie stanowi celu głównego, co zresztą Habilitantka zrobiła formułując 5 cel szczegółowy (C5; s.11), powtarzając prawie dosłownie formułę celu głównego. Nie jest to dobre metodycznie posunięcie, choć być może w tym konkretnym przypadku właśnie ‘identyfikacja wdrożonych innowacji’ jest swego rodzaju ‘produktem’ badawczym, ale jest to wyłącznie domniemanie czytającej. Można też zgłosić pewne wątpliwości, co do sensu realizacji niektórych celów szczegółowych, np.: *C1: zaprezentowanie syntezy dorobku teoretycznego w zakresie istoty i ewolucji pojęcia innowacji oraz przebiegu procesów innowacyjnych we współczesnej gospodarce i przedsiębiorstwach.* Syntezę taką można znaleźć w każdej pracy o innowacjach, część ta zajęła 50 stron, chociaż nie wykazano istniejących już zapisów dotyczących podstaw teoretycznych, np. w analizie modeli procesów innowacji nie uwzględniono modeli innowacji odwróconych, (szczególnie przydatnych w obszarach słabiej rozwiniętych, a nawet peryferyjnych), modeli symultanicznych, czy specyficznych modeli procesu innowacji w regionach, i w przedsiębiorstwach (np. model gwiazdy), czy wynikających z ewolucji modelu *Open innovation* w kierunku powiązania ich z modelami transferu technologii (Bar-Zakay, Schlie, Radnor i Wada, UNIDO, Janasz). Dalej, dla przykładu, w analizie źródeł innowacji w ujęciu podmiotowym trudno zauważyć włączenie i komentowanie sektora B+R (uczelnie, instytuty badawcze, jbr, CD, CTT, itp., s.63). Jest tu cytowany rysunek, to prawda, ale bez komentarza Autorki, co do Jej wizji źródeł innowacji. Co prawda, na s.64 Autorka cytując Kotlera wspomina o naukowcach, jako źródle innowacji, ale przecież naukowcy są związani instytucjonalnie z organizacjami, co w wielu przypadkach stanowi właśnie barierę rozwoju innowacji (biurokracja, opóźnienia czasowe, problem prawa do własności intelektualnej, itp.). Generalnie więc, r.I uznać należy w proponowanej wersji za mało kreatywny, bowiem istotne kwestie związane z podejściem i wykorzystaniem teorii innowacji w badaniach równie dobrze ulekuwać można było w r.II i r.III, co zresztą częściowo znajduje tam swe miejsce. Oczywiście, Habilitantka nie była w żaden sposób zobligowana, aby taki teoretyczny rozdział wprowadzać, można było zastosować odwołania do bogatej literatury przedmiotu, ale jeśli już na to się zdecydowała, nie można chyba dokonywać swobodnych włączeń lub wyłączeń przeglądu literaturowego.

W istocie rozważania wokół przedmiotu badań zgodnie z tematem monografii rozpoczynają się w r.II i obejmują dalsze rozdziały III, V i VI. Zaś r.IV (30 stron) w istocie stanowi luźny tekst o innowacyjności MSP w Polsce, szczególnie w województwie małopolskim, (przy czym kwestie obszarów wiejskich analizuje się na 3 stronach), częściowo też w UE, i może w całości stanowić samodzielny byt. Trudno więc dociekać, jakie były motywacje Autorki w prezentowaniu znanych badań z zakresu

innowacyjności MSP w ogóle, być może chodziło o jakieś warianty badań porównawczych?. Warto te motywacje zaprezentować w dyskusji, bowiem pojawiają się podczas czytania dzieła sugestie, iż w zasadzie ponad 80 stron tekstu monografii można było poświęcić na rzecz skoncentrowania się na ważnych, stanowiących sedno przedmiotu badań własnych kwestiach, które zdecydowanie, ze względu na swą specyfikę, wymagają pogłębienia.

Jeśli chodzi o warsztat badawczy, można uznać go za poprawny, wyróżnia się cel główny i cele szczegółowe stanowiące niejako zadania do wykonania w kolejnych etapach realizowania celu główny. Porządkuje to sposób prowadzenia wywodu oraz adekwatnie do potrzeb łączenie określonych metod badawczych z analizowanym materiałem. Choć istnieją możliwości zastosowania ciekawszych metod pozwalających na uzyskanie wyników podwyższających wartość pracy. Wyznaczono 7 hipotez badawczych służących weryfikacji zadań do wykonania, co z istoty rzeczy uznać należałoby za właściwe w budowaniu warsztatu. Jednak formuła niektórych z wprowadzonych hipotez z pewnością stwarza trudności w poprawnej ich weryfikacji; np. H1 mieści w sobie nawet 3 problemy, więc weryfikacja za pomocą jednej hipotezy nie jest racjonalna, podobnie H2 zawiera 3 problemy, H5 trudno określić hipotezą badawczą, bo raczej niczego za jej pomocą się nie zweryfikuje, w H7 są dwa problemy. Hipotezy cechuje więc wielka nieprzejrzystość, i zaciekawia, w jaki sposób poradziła sobie z tym Habilitantka – oczywiście, co widać w rozdziałach badawczych - dzieliła sformułowane hipotezy na części i dopiero dokonywała weryfikacji.

Metody badawcze są ogólnie poprawne, jednak najprostsze z dostępnych. Brak na przykład metod ekonomii instytucjonalnej a przecież Habilitantka zapowiedziała badania znaczenia instytucji – tradycji, kultury, dziedzictwa historycznego, itp. na aktywność innowacyjną w obszarach wiejskich. Brak też metod modelowania w celu wypracowania wzorca procesu innowacji w obszarach wiejskich, co Habilitantka zapowiadała. Badanie wpływu poszczególnych czynników jakościowych i ilościowych na innowacyjność obszarów wiejskich niekoniecznie są wystarczające. Wydaje się, iż poprzez zastosowanie szerszego spektrum dostępnych ogólnie metod statystycznych można było zdecydowanie pogłębić badania i podwyższyć wartość uzyskanych wyników. Nie wskazuje się też na zastosowanie metod bibliometrycznych w przygotowaniu kwerendy i syntezy bibliograficznej, co aktualnie jest standardem już w pracach doktorskich, ale być może Autorka nie ujęła tych prac w monografii, zaś badania takie zostały przeprowadzone.

b) Uwagi dotyczące rozwinięcia problemu badawczego wskazanego jako osiągnięcie naukowe

Ocena w tym miejscu nie ma na celu szczegółowego omawiania treści pracy, ta jest ogólnie dostępna i można ją przeczytać. Chodzi jedynie o wskazanie na ważne punkty mające znaczenie w odpowiedzi na pytanie, czy zgłoszona jako „osiągnięcie naukowe” monografia spełnia wymagania Ustawy. Jeśli rozpatrywać strukturę pracy, można uznać, iż nawiązuje ona do teoretyczno – empirycznego charakteru prowadzonych przez Habilitantkę badań (na podstawie wykazu osiągnięć naukowych, Zał.4). Monografia składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów, podsumowania i wniosków, spisu wykorzystanej bibliografii, spisu tabel oraz spisu rysunków. Brakuje natomiast załączników, np. wzoru ankiety, wywiadów, spisu i charakterystyki badanych przedsiębiorstw w obszarach wiejskich, itp., co stanowi przecież materiał źródłowy osiągnięty właśnie dzięki badaniom Habilitantki i czytelnik może być mocno zainteresowany właśnie tą częścią badań. Pierwsze cztery rozdziały mają charakter teoretyczny, choć bardziej przeglądowy dopiero dwa ostatnie rozdziały dotyczą zapowiedzianych w tytule monografii badań, a więc 100 stron na 406 dotyczy badań własnych. Niestety, nie można wskazać na pożądaną i wyjątkową umiejętność Autorki do wyznaczania zakresów informacji zawartych w poszczególnych częściach pracy w sposób absolutnie konieczny, co powoduje tworzenie ‘objętości bez potrzeby’. A byłoby to niezwykle cenne w podejmowaniu badań o innowacjach i innowacyjności. Swoista moda „na temat” powoduje, iż w wielu pracach występują zbędne powtórzenia treści doskonale już znanych środowisku badaczy przedmiotu. W tym kontekście, jak już wskazałam, rozdział pierwszy, ujmujący treści w sposób proponowany przez Autorkę zawiera wiele kwestii ogólnie znanych a dyskusyjne sposoby myślenia o innowacjach zostały pominięte. Pozwolę sobie na szerszy komentarz jedynie w odniesieniu do kilku sformułowań Habilitantki.. I tak, czy można uznać zapowiedź Habilitantki, iż wprowadza **własne rozumienie innowacji**, poprzez argumentowanie, iż „nie musi ona [innowacja -eoh] mieć charakteru technicznego, jak również nie musi mieć charakteru materialnego” (s.45)? Rozumienie takie jest od dawna znane, przecież w praktyce występują innowacje usługowe, szeroko opisane w literaturze przedmiotu, które właśnie cechują się tymi wyznacznikami, z zestawu wielu

innych, jak nietrwałość, niejednorodność, brak możliwości nabycia na własność, jednoczesność procesu świadczenia i konsumpcji. W ekonomii innowacji wyróżniono więc innowacje technologiczne i nietechnologiczne, (Cerne i in. 2016), a skala tych ostatnich rośnie, niestety w nie najlepszym kierunku, bowiem w wielu przypadkach powstają quasi innowacje powodujące marnotrawstwo ograniczonych środków, ale to inna kwestia. Choć, owe niepożądane zjawiska może wywołać też (i wywołuje) „miękką” polityka państwa w odniesieniu do obszarów wiejskich, czego w UE już się doświadcza od dawna i oczekiwałam, iż Habilitantka na to właśnie przy okazji zwróci uwagę.

Proponowane i uznane za własny wkład „rozmywanie” definicji innowacji, iż „nie musi być także nowością na skalę światową, warunkiem wystarczającym jest, aby stanowiła ona nowość dla wdrażającego ją przedsiębiorstwa.... Równocześnie nie musi to być zmiana radykalna, o charakterze przełomowym, lecz może to być zmiana ewolucyjna, o charakterze usprawniającym będąca naśladownictwem lub też adaptacją rozwiązań stosowanych już przez inne podmioty na rynku” (s.46) jest także ogólnie znane i używane w definicjach Eurostatu, OECD i Podręczników Oslo. Wystarczy więc uznać, iż Autorka takie podejście przyjmuje, ale ciekawsze powinno być jego zastosowanie w badaniach, **co na szczęście znajduje swe miejsce w części badawczej monografii.**

Za istotną część monografii z punktu widzenia teoretycznego podbudowania przedmiotu badań warto uznać r.II i r.III. W r.II nakreślono wreszcie przedmiot badań i przygotowano ramy badawcze ustalając wielowymiarowość przedmiotu badań i można się zgodzić, iż właśnie w tej części Habilitantka dokonała uporządkowania zakresu pojęciowego, przeprowadziła poprawną merytoryczną dyskusję z innymi badaczami, wprowadziła ważne komentarze do analizowanej literatury i zawartych w nich komentarzach. Nie da się ukryć, iż nastąpiło tu zderzenie teorii ekonomii z geografiami, gospodarką przestrzenną, teorią rozwoju regionalnego, ekonomią innowacji czy wreszcie naukami o polityce i administracji. Cały ten trud podjęła Habilitantka w celu wyznaczenia podstawowej kategorii „obszarów wiejskich” i uzasadnieniem, by jej nie mylić z kategorią „wieś”, po czym ostatecznie i tak stwierdza, iż będzie te terminy stosować zamiennie (s.81) . Po co więc cały ten trud? Powiązanie wielu wymiarów określających przedmiot badań udało się jednak nieźle zaprezentować dzięki zastosowaniu koncepcji rozwoju spolaryzowanego i regionalnego, a też ich modyfikacji, w kontekście znaczenia innowacji, jako czynnika warunkującego procesy polaryzacji rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie obszary wiejskie-miasto. Studia literaturowe i autorskie do nich odniesienia pozwoliły na wyznaczenie cech obszarów wiejskich (s.100), znaczących w porządkowaniu procedury badawczej sprecyzowanej przez Habilitantkę oraz ukierunkowania wyboru ścieżki rozwoju obszarów wiejskich, co zostało omówione w r.III, szczególnie w podrozdziale 3.1. **Dlatego ta część monografii może być uznana za wartościowe przygotowanie bazy badawczej dla badań zarówno własnych, jak i wyznaczać merytoryczną ścieżkę dla badań innych naukowców.**

Rozwinięcie rozważań na temat paradygmatu rozwoju obszarów wiejskich opartego na innowacjach znajduje się w r.III, w którym po wielu zabiegach studialnych uwieńczono typologią kategorii zasobów lokalnych prowadząc do wyznaczenia tzw. *wiejskiego systemu innowacji*, który, jak twierdzi Habilitantka, „... z założenia powinien tworzyć optymalne podstawy podnoszenia innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw wiejskich w warunkach mniej korzystnej lokalizacji niż na terenach zurbanizowanych, ograniczonego popytu, czy też różnego rodzaju deficytów występujących na tych obszarach”(s.173).

Na szczególną uwagę w r.III zasługuje wyznaczenie na podstawie studiów literaturowych zależności między NSI, RSI, lokalnymi i wiejskimi systemami innowacji. Choć wprowadzenie poziomu lokalnych systemów innowacji uważam za „tworzenie bytów ponad świadomość” i celowe rozmywanie granicy między układami regionalnym a lokalnym (np. w aspekcie podmiotowym, finansowym, władzy, kompetencji, itp.), w tym względzie w pełni zgadzam się z komentarzem Habilitantki (s.164). I choć rozumiem, że idea wiejskiego systemu innowacji w podejściu Habilitantki ma uzasadnienie, to obawiam się podobnego, jak w przypadku lokalnego systemu innowacji rozmywane granic działania i odpowiedzialności za nie. **Popieram więc ulokowanie wiejskiego systemu innowacji w koncepcji systemów regionalnych (RIS)**, choć warto by było wprowadzić także powiązania z branżowymi (lub, jak twierdzą inni sektorowymi) systemami innowacji, jako, że w obszarach wiejskich właśnie poprzez sektory można rozpatrywać efekty działania, także w zakresie innowacyjności (np. gospodarka żywnościowa, hodowla, uprawy, agroturystyka, itp.).

Nie bardzo rozumiem wprowadzenia do monografii na temat obszarów wiejskich „wielkiej” analizy innowacyjności MSP w Małopolsce a nawet i w UE, r.IV. To przecież ogromny temat, który musi stanowić odrębne badania i odrębną monografię. Zresztą opracowań takich jest bardzo wiele, PARP prowadzi wręcz monitoring innowacyjności polskich przedsiębiorstw, w tym oczywiście MSP. Jeśli chodzi o Małopolskę to zawsze aktualne dane na temat innowacyjności MSP znaleźć można w bip.malopolska.pl, ARR, rpo.malopolska.pl – raporty, i oczywiście w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego (w dużym stopniu cytowane w monografii). Szczegółową bazę teoretyczną do badań nad innowacyjnością MSP opracował prof. E.Stawasz (praca ta nie jest cytowana w monografii), nieustająco raportuje problem innowacyjności MSP A.Wilmańska z PARP, powstaje więc pytanie, jaka merytoryczna motywacja kierowała Badaczką, by produkować objętość monografii treścią ogólnie znaną, zamiast rozwijać ją wynikami poszerzonych badań własnych, na co z pewnością oczekują czytający pracę? Oczywiście, choć zgłaszam tę wątpliwość, mam świadomość, iż Autorka ma wszelkie prawa do własnego podejścia badawczego i budowania struktury swej pracy. Jednak pewnego rozwinięcia i poszerzenia badań wymagały sformułowane przez Habilitantkę zadania do wykonania (cele szczegółowe), a tu istotna jest analiza i identyfikacja innowacyjnych MSP w obszarach wiejskich, rodzaje wprowadzanych innowacji, efekty ich wdrożenia, zmiany przez nie wywołane w obszarach wiejskich i rola specyficznych instytucji wymienianych przez Habilitantkę we Wstępie, jak np. tradycje, systemy wartości, uwarunkowania kulturowe, itp., a takich badań w r.IV nie wprowadzono.

Opis badań własnych i ich rezultaty znajdują się dopiero w r.V i VI. **I ta część w istocie powinna przeważać w decyzji o uznaniu monografii za osiągnięcie naukowe.** Za pozytywne merytorycznie uznać należy przyjęcie założeń metodycznych, co zapewnia logikę prowadzenia badań i wnioskowania. O ile argumentacja metodyczna doboru próby do badań nie wywołuje kontrowersji, o tyle w kontekście tematu monografii, nieprzekonujący jest wybór województwa małopolskiego. Przypomnieć należy, iż takiego ograniczenia nie wprowadzono w tytule monografii, który brzmi: ***Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich.*** Jakie jest merytoryczne uzasadnienie wyboru firm działających w województwie, w którym obszary wiejskie nie należą do dominujących, jeszcze mniejszy zakres obejmują użytki rolne (4,2% użytków rolnych w Polsce, s.226). Habilitantka podaje co prawda znaczące argumenty w tej kwestii, ale równocześnie przywołuje rozliczne specyficzne cechy Małopolski, które nie występują w innych regionach. Można więc zadać pytanie, czy wnioski z badań przeprowadzonych w wybranym wg uznania Habilitantki regionie upoważniają do uogólnień. Wydaje się, iż raczej pozwalają jedynie dokładniej ocenić możliwości tkwiące w zasobach lokalnych i ich funkcjonalności, co z pewnością pozwala na **antycypowanie ścieżki rozwoju tego regionu i jest to nowa wartość, bowiem w RISWM nie w pełni się to udało.** Zasadnym posunięciem jest przywołanie bazy strategicznej regionu, jaką stanowią inteligentne specjalizacje, w przypadku regionu małopolskiego ukierunkowują one rozwój na innowacyjność. **Dlatego weryfikacja MSP obszarów wiejskich wg tego kryterium prowadzi do znacznego pogłębienia badań, co także jest wartościowe.**

Szczególne oczekiwania czytającej odnoszą się do r.VI, jako, że Habilitantka zapowiada badania uwarunkowań poziomu innowacyjności regionu przez cechy specyficzne, w tym instytucje (tradycje, kultura, doświadczenie, itp.), które nazwano zasobami specyficznymi (s.293 i dalsze). Wyniki badań w tym zakresie otrzymano na podstawie ankiety, a więc nie zastosowano metod ekonomii instytucjonalnej, chyba, że uznać oceny Habilitantki za metodę ekspercką, z czym można się zgodzić. Bardzo interesującą i ważną z punktu widzenia oryginalności badań jest część monografii poświęcona wzorcom innowacji (czy chodzi raczej o procesy innowacji?) w obszarach wiejskich, **ich opracowanie uznać należałoby za wkład Habilitantki do teorii ekonomii.** W pracy nie znalazłam jednak metody opracowania owych wzorców, na s.306 są one zaprezentowane i opisane, jako wynik badań, być może jest to także wynik zastosowania metody eksperckiej, warto więc, by Habilitantka wypowiedziała się na temat ścieżki zbudowania owych wzorców. Podobne pytanie należy postawić do wyników badań ujętych na s.329, gdzie prezentuje się wpływ wdrożonych innowacji w badanym obszarze na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę i na s.334 – *Opis wpływu innowacji na działalność badanych przedsiębiorstw.* Nie odnotowałam jednak metodyki badania wpływów poszczególnych czynników na wskazane zjawiska, podaje się jedynie procent wskazań ankietowanych, (chyba jako wynik zwykłej agregacji?), ale nie zostały one zweryfikowane. Do badania wpływów należy zastosować adekwatne do tego celu metody. Proponowany w pracy test istotności odpowiada tylko na pytanie czy zmienna/czynnik jest istotny statystycznie, natomiast w każdym z wzorców innowacji zaproponowano wiele czynników mogących

wpływać na zmienność w wymiarze ekonomicznym, społecznym czy środowiskowym, a więc jest to oddziaływanie wieloczynnikowe. Jakie więc metody zastosowano do weryfikacji wyznaczonych wzorców? Być może właściwe obliczenia nie znalazły się w tekście głównym monografii, warto więc uzyskać stosowne rozwinięcie problemu. Habilitantka wskazuje na zastosowanie metod jakościowych, jako, że znaczący jest poziom wielkości jakościowych podjętych badaniach. Wiadomo jednak, że każda wielkość jakościowa musi być poddana ocenie ilościowej, bezpośredniej lub pośredniej, inaczej nie można niczego powiedzieć o takich czynnikach lub wielkościach. Dział statystyki przywoływany zresztą przez Habilitantkę poświęcony jest metodom analiz jedno i wieloczynnikowych (ANOVA/MANOVA, analizy wariancji: jedno, wieloczynnikowa, regresyjne równania jedno, wieloczynnikowe, /z jedną lub wieloma zmiennymi/, są sieci neuronowe, itd.). Wystarczy otworzyć program SPSS albo STATISTICA, by zauważyć, jak wielka ilość tych metod jest do wyboru zależnie od sytuacji badawczej. Nawet jeżeli – jak w badanym przypadku – ze względu na poważne ograniczenia w zdobywaniu danych - nie dysponuje się szeregami czasowymi, tylko jednookresowymi (jak np. Innowacje wdrożone w ciągu 2 lat), danymi typu "picture", to są możliwe do zastosowania metody przestrzennej analizy wieloczynnikowej, czy ostatecznie metody wielokryterialne. Zapewne Habilitantka ma w tej kwestii swój pogląd i warto, by został on rozwinięty podczas kolokwium habilitacyjnego.

Przechodząc do dyskusji nad oryginalnym wkładem badań Habilitantki do teorii ekonomii pozwolę sobie polemizować z Autorką, która ustaliła ten wkład w 5 punktach (s.357). Przyjmuję za Autorką punkt pierwszy, tak w istocie stworzyła bazę wiedzy dla pogłębionych badań nad innowacyjnością w obszarach wiejskich regionu małopolskiego, co jest cenne. Mimo, iż do badań przyjęto jedną obserwację do oceny innowacyjności tj. lata 2016-2018, co jest oczywiste w raportowaniu, ale w tym przypadku i wystarczające do badań naukowych. Biorąc bowiem pod uwagę pionierskie prace Habilitantki w tym zakresie można je zaklasyfikować do danych jednookresowych, czyli tzw. „picture”, co ostatecznie znajduje uzasadnienie. Autorka uzyskała i przekazała znaczną wiedzę w zakresie znaczenia zasobów lokalnych regionu małopolskiego dla rozwoju innowacji. (p.2) Istotne jest wyróżnienie wzorców innowacji (procesów innowacji) w obszarach wiejskich, jednak istotne są szersze objaśnienia procedury ich budowania.

Ze względu na ważność problematyki, szczególnie w okresie kontrowersji wokół ścieżek rozwoju wsi, każdy przyczynek do badań tych kwestii jest cenny. Wydaje się jednak zasadne, aby Habilitantka ujawniła – może podczas kolokwium - te części wyników badań, które nie znalazły się w monografii. A więc, w jaki sposób zbadała wpływy przyjętych wzorców innowacji na gospodarkę, środowisko i społeczeństwo regionu? kraju? oraz jak oceniła wpływ wdrożonych w badanych SMS innowacji na ich działalność w przyszłości w aspekcie metodycznym (o czym była mowa wcześniej). I problem kolejny, w jaki sposób można wykorzystać podjęte badania do oceny innowacyjności (i jej uwarunkowań) obszarów wiejskich w innych regionach Polski.

Zatem, wracając do pytania, czy **zakreślone walory wybranych części monografii** zatytułowanej **'Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich'** wydanej przez Wydawnictwo Difin, Warszawa 2022, 408 s., ISBN: ISBN 978-83-8270-116-6 są wystarczające, by uznać je za dzieło „stanowiące znaczny wkład Autorki w rozwój określonej dyscypliny naukowej” odpowiedź jest **pozytywna**, ze wskazaniem na konieczność zaprezentowania przez Habilitantkę wątków nie w pełni ujętych w monografii a z pewnością analizowanych, jak się wydaje, w celu przeprowadzenia badań własnych i wnioskowania zawartego w monografii.

IV. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Zainteresowania naukowo-badawcze Habilitantki koncentrują się od początków jej kariery badawczej na problematyce związanej z przedsiębiorczością skupioną na obszarach wiejskich. Osiągnięcia naukowo-badawcze wpisujące się w tę problematykę przyporządkowuje Ona do następujących obszarów badawczych:

Obszar I – Przedsiębiorczość w sektorze MSP na obszarach wiejskich

Obszar II – Małe gospodarstwa rolne i drobne przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego oraz ich rola w zapewnianiu bezpieczeństwa żywnościowego

Obszar III – Wyzwania dla współczesnej gospodarki i społeczeństwa wobec zachodzących przemian gospodarczych, społecznych, ekologicznych i technologicznych.

W obszar pierwszy wpisują się publikacje przed doktoratem i po doktoracie, za istotne Habilitantka uznała 8 publikacji (3 w j.ang.). Warto podkreślić, że podejmowane przez Habilitantkę badania przez długi czas prowadzone były w warunkach występujących zarówno wówczas, jak i obecnie niedostatków w zakresie danych statystycznych oraz badań i analiz odnoszących się do sektora MSP na obszarach wiejskich. Liczne analizy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, pomijały bowiem tematykę przedsiębiorczości wiejskiej w analizach dotyczących sektora przedsiębiorstw. Podobne braki informacyjne dotyczą również statystyki masowej, gdyż duża część danych publikowanych przez GUS, dotyczących sektora przedsiębiorstw jest niedostępna w podziale na obszary miejskie i obszary wiejskie. **Z tego też względu badania dotyczące przedsiębiorczości w sektorze MSP na obszarach wiejskich były i nadal są podejmowane przez relatywnie niewielką grupę autorów, którzy – wraz z Habilitantką są pionierami i tworzą podstawowe bazy danych.**

Obszar drugi badań wiąże się z znaczną aktywnością w projektach badawczych, jako eksperta z dużym doświadczeniem badawczym w przedmiocie. Efektem jest monografia (współautorstwo) oraz wybrane 4 artykuły w znaczących czasopismach (3 w j.ang.).

Obszar trzeci zainteresowań badawczych łączyć należy przede wszystkim z tematyką badań statutowych realizowanych w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw UEK, jak też zwiększeniem aktywności w kolejnych projektach naukowych, które przyczyniły się do podjęcia badań w nowych obszarach tematycznych, (innowacje, gospodarka cyfrowa, zrównoważony rozwój), w kontekście obszarów wiejskich. Do znaczących publikacji w tym obszarze zalicza Habilitantka 2 monografie (współautorstwo), i 3 artykuły w j.ang.

W ujęciu syntetycznym dorobek naukowy Habilitantki obejmuje 56 pozycji, po doktoracie 46, w tym 5 monografii, 20 rozdziałów w monografiach, 2 redakcje monografii, 6 rozdziałów w materiałach konferencyjnych, 23 artykuły w czasopismach (w j.ang). Prace wydano w renomowanych wydawnictwach i uznanych czasopismach naukowych, m.in. Global Food Security (IF: 7,772), Energies (IF: 3,252), Sustainability (IF: 3,889), Equilibrium. Quarterly Journal of Economics and Economic Policy (CiteScore: 6,6), Acta Scientiarum Polonorum. Oeconomia. (Szczegółowe informacje zawiera załącznik 4, Kopie wybranych publikacji zawiera załącznik 7). Łączna ilość punktów MEiN za opublikowane prace wynosi **1832 punkty, w tym 717 ważne wkładem Habilitantki, sumaryczny IF wynosi 22,685, łączna liczba cytowań wynosi 120, indeks Hirscha wynosi 6 (szczegóły -Zał. 9 do Wniosku).** Aktywność badawcza Habilitantki skupia się na udziale w 16 projektach badawczych, w 12 po uzyskaniu stopnia doktora, w tym udział w projekcie Horyzont 2020. W sposób ciągły jest zaangażowana w prace badawcze w zespole badawczym UEK, **posiada doświadczenie i kompetencje do współpracy w krajowych i zagranicznych środowiskach badawczych (Zał. 3).**

W trakcie dotychczasowej kariery Habilitantka uczestniczyła (czynnie i biernie) w 32 konferencjach naukowych – po uzyskaniu stopnia doktora w 24 konferencjach naukowych, w tym 8 krajowych i 16 międzynarodowych, zaprezentowała 13 referatów, w tym 7 na konferencjach międzynarodowych (pkt. 7 zał. 4), jest recenzentką 7 artykułów naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest członkinią organizacji naukowych, takich, jak: Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu (SERIA, od 2015 do 2019 r.), Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Oddział w Krakowie (od 2015 do 2020 r. oraz od 2022 r.), Stowarzyszenie Eko – Socjalne Forum Polski – ESFP (od 2015 roku). Za swoją działalność naukową otrzymała wielokrotnie Nagrodę Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie; po doktoracie przyznano jej 5 nagród indywidualnych (w latach 2015, 2016, 2018, 2019 i 2021) oraz 3 nagrody zespołowe (w latach 2019, 2020 i 2021). Łącząc się w opinii o osiągnięciach naukowo-badawczych z JM Rektorem UEK sukcesywnie je nagradzającym, **uznać je należy za wystarczające z jakościowego punktu widzenia do przyznania Habilitantce statusu samodzielnego badacza.**

V. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Habilitantka wykazała się znacznym doświadczeniem w **pracy dydaktycznej.** W ramach dotychczasowego zatrudnienia w Katedrze Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie jest zaangażowana w wiele aktywności, jak: prowadzenie zajęć dydaktycznych, opracowanie materiałów dydaktycznych, udział w szkoleniach dydaktycznych, opracowanie programów i kart przedmiotów, opieka naukowa nad studentami, opieka naukowa nad

doktorantami, opieka nad praktykami zawodowymi studentów, udział w projektach dydaktycznych, członkostwo w organach kolegialnych działających na rzecz jakości kształcenia w UEK.

Pani dr Katarzyna Żmija prowadzi zajęcia na studiach pierwszego i drugiego stopnia, stacjonarnych i niestacjonarnych (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria) w ramach 7 przedmiotów specjalistycznych związanych z przedsiębiorstwem i jego funkcjonowaniem. Doświadczenie dydaktyczne obejmuje też seminaria licencjackie i magisterskie. Ogółem wypromowała ok. 12 prac licencjackich, oraz 10 prac magisterskich, jest recenzentem prac dyplomowych. Zajęcia są wysoko oceniane przez studentów. Jest zaangażowana w doskonalenie metod dydaktycznych, czy procesu dydaktycznego (Projekt dydaktyczny Uniwersytet przyszłości), przygotowaniem kart przedmiotów, jest promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim, opiekunem praktyk zawodowych, członkinią zespołu akredytacji kierunków studiów w UEK. Jej doświadczenie wykorzystano powołując ją na stanowisko sekretarza Wydziałowego Zespołu ds. Jakości kształcenia (w latach 2016 – 2019) oraz Instytutowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (w latach 2019 – 2022).

W ramach **działalności organizacyjnej** Habilitantka dużą wagę przywiązuje do aktywności w ramach Wydziału Zarządzania, a obecnie Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości UEK. Uczestniczy w obsłudze procesu rekrutacji na studia stacjonarne I i II stopnia pełniąc funkcję sekretarza Uczelnianej Komisji Rekrutacyjnej, sprawuje opiekę podczas egzaminów na studia; uczestniczy w Dniach Otwartych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, promując wśród przyszłych absolwentów liceów kierunki Zarządzanie oraz Rachunkowość i controlling; uczestniczy w promocji specjalności prowadzonych przez swoją Katedrę. Bierze udział w pracach komitetów organizacyjnych międzynarodowych konferencji naukowych, organizowanych przez Katedrę Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw oraz Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości. (cztery konferencje katedralne: przygotowywanie materiałów konferencyjnych oraz pokonferencyjnych, czynności administracyjne, kontakty z prelegentami i uczestnikami). W 2021 roku została członkinią Komitetu Organizacyjnego XIII Międzynarodowej Konferencji Naukowej Kolegium Nauk o Zarządzaniu i Jakości Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie pt. „Wiedza-Gospodarka Społeczeństwo” (tworzenie strony internetowej konferencji, kontakty z uczestnikami i prelegentami oraz czynności administracyjne). Za prace organizacyjne Władze Kolegium przyznały Habilitantce zespołowej nagrodę organizacyjną II stopnia za 2021 rok, prace konferencyjne kontynuowała w r.2022. Aktywność organizacyjna przejawia się jej członkostwem w organach kolegialnych uczelni. (np. w latach 2016 – 2019, pełniła rolę sekretarza Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia, oraz członka Rady Wydziału Zarządzania)

Zaangażowanie Habilitantki **popularyzujące naukę** okazuje się niezwykle bogate, głównie poprzez prowadzenie projektów badawczych, których idea oparta była na ścisłej współpracy z otoczeniem społeczno – gospodarczym (np.projekt SALSA) – organizacja i prowadzenie grup fokusowych oraz warsztatów regionalnych w podregionach: rzeszowskim i nowotarskim (w sumie 4 wydarzenia). Wyniki badań były upowszechniane podczas konferencji naukowych w regionach (np. „Weterynaryjne aspekty w produkcji trzody chlewnej w dobie zagrożenia i występowania ASF - zapewnienie trwałego bezpieczeństwa żywnościowego w regionach rozdrobnionej produkcji agrarnej”, luty 2020r.) Popularyzacji nauki sprzyjał również projekt ARDENT, w ramach którego Habilitantka wykazała się ciekawą inicjatywą na rzecz utworzenia Rady Wiejskiej Województwa Małopolskiego, stanowiącej dobrowolną inicjatywę zrzeszającą kluczowych interesariuszy związanych z obszarami wiejskimi regionu, prowadziła spotkania konsultacyjne ze społecznością wiejską regionu, którego celem było zidentyfikowanie wyzwań społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich województwa małopolskiego i poszukiwanie dla nich innowacyjnych rozwiązań sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości, organizowała warsztaty dla członków społeczności wiejskiej województwa małopolskiego poświęcone tworzeniu i dopracowaniu koncepcji innowacyjnych inicjatyw społecznych lub gospodarczych. Do działań na rzecz popularyzacji rezultatów projektu zaliczyć należy także udział w przygotowywaniu publikacji, artykułów na blogu oraz w newsletterach, dostępnych on-line na stronie projektów. W 2017 roku była członkiem zespołu autorskiego publikacji prezentującej dorobek Katedry pt. "Księga Jubileuszowa dla uczczenia 80-lecia Katedry Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie", wydanej przez Wydawnictwo Fundacji Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. W styczniu 2022 r. rozpoczęła współpracę ze Stowarzyszeniem Dolina Karpią, której celem jest wypracowanie modelu rozwoju turystyki poprzez stworzenie zintegrowanego

produktu turystycznego na obszarze objętym działaniem Stowarzyszenia oraz wzrost poziomu przedsiębiorczości, szczególnie mikro- i małej na tym terenie.

VI. Podsumowanie

W przyjętej przeze mnie konwencji oceny przedstawionego do recenzji osiągnięcia naukowego Pani Dr Katarzyny Żmii oraz pozostałego dorobku naukowo-badawczego, dydaktycznego, organizacyjnego a także umiejętności wychodzenia ze swym doświadczeniem poza sferę badawczo-dydaktyczną, do gospodarki i społeczeństwa, jest poszukiwanie nowatorskich aspektów podjętych przez Autorkę badań, uzasadnienia ich wyboru, stawianych hipotez i sposobów ich weryfikacji, celów i metod ich realizacji oraz odpowiedź na pytanie, czy osiągnięcie naukowe spełnia wymagania określone w Ustawie oraz czy pozostałe osiągnięcia w Jej dorobku wzmacniają osiągnięcie naukowe zarówno merytorycznie, jak i rankingowo. Sporządzone uwagi dotyczą jedynie wybranych kwestii, które uznaję za decydujące w ocenie osiągnięcia naukowego, choć monografia wyzwała pewne wątpliwości metodyczne, to wiele przemyśleń ujętych w publikacjach Habilitantki stanowi wartościowy zasób wiedzy przydatnej zarówno w dalszych badaniach, jak i przede wszystkim w praktyce.

Podjęta przez Habilitantkę problematyka i sposób przeprowadzenia badań pozwalają na stwierdzenie, iż opiniowana rozprawa mieści się w **dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse**.

Za istotną wartość rozprawy uznaję **oryginalne części badawcze**, zawarte w monografii, stanowiącej wg Autorki „osiągnięcie naukowe”, pozwalające na zwartościowanie badań własnych Habilitantki, szczególnie wypracowanie różnych wątków metodycznych w przestrzeniach dotychczas banalnie pomijanych, a mogących stanowić specyficzne źródło rozwoju innowacji, a co ważniejsze pozwalających na zmiany struktury i sposobu funkcjonowania obszarów wiejskich (często politycznie traktowanych pejoratywnie).

Znacznie bardziej doceniam pozostały dorobek naukowy Habilitantki, wielowymiarowy, znaczący jakościowo, przydatny w praktyce społeczno-gospodarczej; warta podkreślenia jest wynikająca z badań potrzeba poszerzenia zakresu i przedmiotu badań, aż do uzyskania znacznej skali i przestrzeni (np. dostęp do danych, ograniczone statystyki ogólne i brak statystyk szczegółowych), tak ważnej dla pogłębienia badań zaprezentowanych w monografii. Oby badania Habilitantki dały szansę na racjonalne wdrożenie wiejskiego, a lepiej branżowego wzorca procesu innowacji w obszarach wiejskich.

Reasumując, uznaję rozprawę habilitacyjną, Pani dr Katarzyny Żmii, zatytułowaną **‘Innowacyjność przedsiębiorstw sektora MSP w świetle rozwoju obszarów wiejskich’**, wydaną przez Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2022, 408 s., ISBN 978-83-8270-116-6, w znaczącej części za **osiągnięcie naukowe**, (z wskazanymi w recenzji warunkami), pozostały dorobek naukowo-badawczy, jak również dorobek dydaktyczny, organizacyjny i popularyzujący naukę a więc jej oddziaływanie na otoczenie społeczno-gospodarcze **oceniam zdecydowanie pozytywnie**. Szczególnie **wartościowa jest umiejętność współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym i upowszechnienie nauki**, generalnie jest to habilitacja o znaczącym wymiarze praktycznym. Stąd łącząc oceny, dorobek Pani dr Katarzyny Żmii uważam za **spełniający wymagania Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku prawo o szkolnictwie wyższym i nauce** (Dz. U. z 2022 r. poz.574 z późniejszymi zmianami). **Wnoszę więc o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse** zgodnie z wnioskiem Pani dr Katarzyny Żmii.

Kraków, 08.05.2023